

Handläggare
Eva-Lena Eirefelt
Telefon: 08-508 36 267**Till**
Äldrenämnden
22 april 2025

Underlag för budget 2026 med inriktning 2027 och 2028 för Äldrenämnden

Förslag till beslut

Äldrenämnden godkänner förvaltningens underlag för budget 2026 med inriktning 2027 och 2028, inklusive bilagor, och överlämnar den till kommunstyrelsen.

Karin Bülow
Äldredirektör

Innehållsförteckning

1 Strategisk inriktning	3
2 Lokala utvecklingsbehov	4
3 Planeringsförutsättningar för nämndens verksamhetsområden	5
4 Sammanfattande ekonomisk analys	16
4.1 Drift	16
4.2 Investeringar	20
4.3 Verksamhetsprojekt.....	20
5 Lokalförsörjningsplan.....	21
5.1 Sammanfattning.....	21
5.2 Planeringsförutsättningar.....	21
5.3 Bedömd hyreskostnadsutveckling	21
5.4 Lokalplanering - ej pedagogisk verksamhet.....	22
5.4.1 Nuläge 31 januari 2025	22
5.4.2 Behov och planering av lokaler för år 2026-2033 (första planeringsperioden)	22
5.4.3 Behov och planering för lokaler år 2034-2045 (andra planeringsperioden)	22
6 Övriga redovisningar	22

Bilagor

Bilaga 1: Bilaga 1 - Blankettset

Bilaga 2: Bilaga 2 - Lokalförsörjningsplan 2026-2028

Bilaga 3: Bilaga 3 - Lagar och utredningar som kommer träda i kraft under planperioden

1 Strategisk inriktning

Inledning

Äldreomsorgen står inför flera stora förändringar de närmaste åren. Det handlar om den snabbt ökande äldre befolkningen, det stora behovet av utbyggnad och renovering av olika boendeformer för äldre, utmaningen inom kompetensförsörjningen och ett pågående förändringsarbete i och med omställningen till god och nära vård och omsorg samt ny socialtjänstlag. Stockholmarna lever allt längre och även om äldres hälsa förbättras bedöms behovet av vård och omsorg öka kraftigt.

Befolkningen i Stockholms stad förväntas öka från 988 900 år 2023 till 1 058 400 år 2033. Redan under 2025 beräknas Stockholms stad ha en miljon invånare.

Av dessa förväntas åldersgruppen 65 år och äldre öka markant. I åldersgruppen 65 – 79 år förväntas ökningen vara nära 20 000 personer fram till 2033. Antalet personer i åldern 80 år och äldre väntas ha en årlig ökning med ungefär 1500 till 2750 personer.

I slutet av år 2033 förväntas antalet 80 år och äldre vara ungefär 61 200. Det är 21 200 eller 53 procent fler än 2023.

I december 2024 tillhörde 163 192 personer åldersgruppen 65 år och äldre i Stockholms stad. Av dessa hade 26 888 personer någon form av äldreomsorg där gruppen 65-79 år stod för 34 procent av äldreomsorgstagandet och gruppen 80 år och äldre stod för 66 procent av äldreomsorgstagandet.

Det är alltså de allra äldsta som står för den stora delen av äldreomsorgstagandet och det är denna grupp som kommer att öka allra mest framöver.

Kompetensförsörjning

Staden står inför stora utmaningar för att klara framtidens behov av medarbetare i äldreomsorgen. Sveriges befolkning lever allt längre. Även om äldres hälsa har förbättrats kommer behoven av vård och omsorg öka kraftigt. Antalet äldre i befolkningen ökar samtidigt som barnafödandet sjunker och antalet personer i arbetsför ålder minskar vilket leder till en brist på arbetskraft. Detta gör att det blir hård konkurrens om arbetskraft över hela den svenska arbetsmarknaden. (SKR, Valfärdens kompetensförsörjning, Personalprognos 2023–2033 och strategier för att klara kompetensförsörjningen).

Staden behöver förbereda sig för kommande utmaningar att rekrytera nya medarbetare till äldreomsorgen och insatser i samverkan med stadsdelsnämnderna och kommunstyrelsen behöver intensifieras. För att behålla och locka till sig fler medarbetare behöver äldreomsorgen vara en attraktiv arbetsplats där medarbetare trivs och får möjlighet att utvecklas. Medarbetarna i äldreomsorgen ska få möjlighet till kompetensutveckling som är anpassad efter vars och ens förutsättningar och som motsvarar verksamhetens behov.

Bostäder för äldre

Den äldre befolkningen ökar snabbt och bostäder för äldre behöver anpassas för att möta framtida behov. Befolkningsökningen har i år skrivits upp vilket innebär en större ökning av äldre i äldreomsorgsprognosen. Fram till år 2050 förväntas antalet äldre över 80 år öka till drygt 87 800 personer, en ökning med drygt 45 000 jämfört med år 2024, vilket innebär en

ökning med 105 procent.

Behovet av äldreomsorg är svår att prognostisera. Det har varit en långsiktig trend med minskat behov av omsorgsinsatser hos den äldre befolkningen. I år har en mer detaljerad äldreomsorgsprognos tagits fram där uppdelning gjorts för utveckling av somatik- och demensrelaterade behov. Effekten av detta visar ett betydligt större behov av särskilt boende än vad som framkommit i tidigare prognoser. Av denna anledning är det viktigt att hela staden samarbetar och prioriterar så att planerad nyproduktion och ombyggnationer genomförs. Även behovsanalysen behöver fortsätta att utvecklas.

Fram till år 2030 väntas behovet av platser på vård- och omsorgsboende öka med mellan 1 000 till 1 350 platser. Till år 2040 behövs mellan 2 850 till 3 900 fler platser och till 2050 behövs mellan 4 300 till 6 100 platser beroende på hur behoven utvecklas.

Digitaliseringen – en del av socialtjänstens och äldreomsorgens omställning.

Digitalisering är en nyckelfråga i omställningen till den nya socialtjänstlagen och till en god och nära vård och omsorg. Detsamma gäller för att kunna hantera framtida demografiska förändringar och växande utmaningar i samhället.

Kvalitetsprogrammet slår fast att gemensamma lösningar och horisontellt samarbete i staden är avgörande för ett effektivt digitaliseringsarbete. I december 2024 fattade Stockholms stad ett inriktningsbeslut om ett strategiskt initiativ för en gemensam kraftsamling som ger systematisk samverkan över stadens organisatoriska gränser för socialtjänstens och äldreomsorgens digitalisering. De behov och punkter som lyfts i tidigare års budgetunderlag och som rör digitalisering och effektiv användning av data/information kommer framöver att koordineras med utgångspunkt i den gemensamma kraftsamlingen genom digitala samverkansområden.

Kraftsamlingen ska ses som del av den omställning som samhällsutmaningarna och digitaliseringen i stort kräver av staden och alla andra kommuner. Detta utifrån att nuvarande arbetssätt och linjeorganisering inte kan ge de effekter av digitalisering som staden och samhället behöver inom ramen för de medel som är tillgängliga.

Ökade krav gällande systematisk uppföljning

Ett av de nya kraven i nya socialtjänstlagen handlar om systematisk uppföljning. I lagtexten finns följande skrivelse: Socialnämnden ska systematiskt och fortlöpande följa upp, utveckla och säkra kvaliteten i verksamheten. I nya socialtjänstlagen står det även att uppföljning är en nödvändig förutsättning för att säkerställa god kvalitet i socialtjänsten samt en förutsättning för att få underlag till kunskaps- och verksamhetsutveckling.

För att äldrenämnden ska kunna leda och stödja en kunskapsbaserad socialtjänst och samtidigt leda, samordna och stötta stadsdelsnämnderna i arbetet med systematisk uppföljning av äldreomsorgens insatser och verksamheter måste nämnden förstärkas med resurser och medel.

2 Lokala utvecklingsbehov

Stockholm ska vara en stad som håller ihop. Arbetet mot den målsättningen ska stärkas och utvecklas i hela staden. Stadsdelsnämnder ska, som ett led i detta arbete, i samarbete med

berörda facknämnder och bolag analysera lokala utvecklingsbehov och ta fram gemensamma strategiska prioriteringar.

Äldreförvaltningen har blivit inbjudna av Farsta, Skärholmen och Hägersten-Älvsjö stadsdelsförvaltningar att delta i arbetet med att analysera lokala utvecklingsbehov. Arbetet resulterade inte i några gemensamma strategiska prioriteringar detta året men förvaltningen ser arbetet med att vara med och analysera utvecklingsbehovet på lokal nivå som ett steg i arbetet för en sammanhållen stad. Det analysarbete som stadsdelsförvaltningarna tagit fram och delat med äldreförvaltningen är värdefullt.

3 Planeringsförutsättningar för nämndens verksamhetsområden

Ny socialtjänstlag

Det omfattande arbetet med en ny socialtjänstlag kommer att påverka samtliga verksamhetsområden och arbetet med att anpassa socialtjänsten enligt lagens intentioner förväntas pågå under flera år framåt. Den ambitionshöjning som lagen utgör/ställer krav på bedöms inte vara fullt finansierad genom statliga medel och det är oklart hur lagen ska finansieras efter 2028. Här behöver staden genom SKR lyfta frågor framåt om hur staden ska kompenseras för lagändringen efter 2028.

Socialtjänsten i Stockholms stad behöver bli mer likställd både vad gäller tillgång till lätt tillgängliga och tidiga förebyggande insatser likväl som mer omfattande insatser.

Äldreomsorgens värdegrund ska gälla för hela socialtjänsten likväl som att socialtjänsten ska vara både jämställd och jämlik.

Utredningen av hur insatser bäst organiseras och hur första linjens socialtjänst kan möta upp pågår och kan möjliggöra ett mer effektivt resursutnyttjande och bidra till en jämlik tillgång till socialtjänst i alla stadsdelsförvaltningar. Detta kommer att påverka socialnämndens och äldrenämndens ansvarsområden och leda till att fler verksamheter organiseras centralt samtidigt som de verkar lokalt/regionalt.

Medel för socialt utvecklingsarbete behöver nyttjas mer strategiskt som en del i omställningsarbetet. De sociala investeringar som görs och som faller väl ut behöver harmonisera med övriga aktiviteter inom omställningen. De satsningar som görs och som faller väl ut behöver vara hållbara, möjliga att bredda samt bidra till likställighet.

- I dagsläget har äldrenämnden inget budgetuppdrag kopplat till omställningen till en ny socialtjänstlag. Nämnden ser det som nödvändigt att få ett formaliserat, samordnande uppdrag då äldreomsorgens målgrupper i allra högsta grad och i stor omfattning påverkas. Utan budgetuppdrag finns det en överhängande risk att nämndens målgrupp och de specifika utmaningar som äldreomsorgens verksamheter står inför inte representeras eller tas i beaktan i arbetet med omställningen.

En viktig förutsättning för en kunskapsbaserad socialtjänst är utveckling av kontinuerlig uppföljning och möjligheten att arbeta mer datadrivet. Planering av insatser bygger på att befintliga data från socialtjänstens olika sektorer kan tillgås och nyttjas på rätt sätt. En framtida socialtjänstdataregisterlag (som för närvarande utreds) förväntas kunna underlätta att arbeta kunskapsbaserat, bli ett verktyg för att följa upp samt utvärdera insatser, bidra till

relevanta analyser på olika nivåer samt till statistik och forskning. Lagen kommer att ha en betydande påverkan på socialtjänstens och äldreomsorgens verksamhetsstatistik.

Övergången till fler icke biståndsbedömda insatser samt förändringarna avseende paragraferna i förslag till ny socialtjänstlag ändras och innebär ett stort behov av anpassningar för att säkerställa kvalitet i uppföljningen. Statistiken under 2025 kommer att se annorlunda ut och kommer därför inte kunna jämföras med tidigare data. Underlag och rapporter (till exempel äldreomsorgens årsrapport) behöver anpassas så att relevant och tillräcklig information möjliggör en mer komplett bild av verksamheten. Detta är även nödvändigt för att stödja ett kunskapsbaserat arbete och bidra till en mer effektiv och kvalitativ socialtjänst. Därför föreslås att de underlag och rapporter som påverkas av förändringar under 2025 ses över under 2026 för att anpassas till den nya socialtjänstlagen.

Den nya socialtjänstlagen förväntas initialt medföra ökade kostnader men på sikt väntas kostnaderna minska i takt med att nya arbetssätt och digitala lösningar kommer på plats. Effekterna av omställningen kommer dock sannolikt att ta längre tid än 3,5 år. Omställningen behöver således ta hänsyn till ekonomiska aspekter och effektiva digitala lösningar som kan frigöra resurser till socialt arbete och lösningar som kan bidra till självständighet för invånare. Omställningen behöver ställas i relation till den demografiska utvecklingen och utmaningarna kopplat till kompetensförsörjning.

- Socialtjänsten ska planera för samtliga insatser. Nämnden ser ett behov av att ta fram en modell och införa arbetssätt för planering av insatser. Det här gäller både insatser med och utan individuell behovsprövning.
- Äldreomsorgens värdegrund ska gälla för hela socialtjänsten. Nämnden ser ett behov av att ett gemensamt värdegrundsarbete görs för hela socialtjänsten.
- Nämnden ser ett behov av att Stockholms stads riktlinjer inom socialtjänsten ses över för att de ska överensstämma med den nya socialtjänstlagen och dess intentioner samt att riktlinjerna behöver ses över i sin helhet för att få en mer tydlig struktur.

Förstärkning inom systematisk uppföljning

I nya socialtjänstlagen står det att uppföljning är en nödvändig förutsättning för att säkerställa god kvalitet i socialtjänsten samt en förutsättning för att få underlag till kunskaps- och verksamhetsutveckling.

- Nämnden ser ett behov av resursförstärkning inom området uppföljning för att kunna möta de utökade lagkraven på systematisk uppföljning.

För att nämnden ska kunna leda och stödja en kunskapsbaserad socialtjänst och samtidigt leda, samordna och stötta stadsdelsnämnderna i arbetet med systematisk uppföljning av äldreomsorgens insatser och verksamheter samt i nästa led kunna ta tillvara och skapa utvecklingsmöjligheter utifrån uppföljningsresultaten måste nämnden förstärkas med resurser och medel.

Den demografiska utvecklingen och de två stora omställningarna ställer nya, utökade krav och fordrar ökade resurser som nämnden i dagsläget inte har.

För att kunna säkerställa att äldreomsorgens målgrupp och dess viktigaste frågor ska

representeras på ett likställigt sätt ser nämnden att en resursförstärkning kopplat till implementering, genomförande och uppföljning inom ramen för omställningarna.

Äldreomsorgens uppföljningsmodell

Äldreomsorgens stadsgemensamma uppföljningsmodell avser att belysa verksamheternas kvalitet utifrån tre olika perspektiv; strukturkvalitet (verksamhetsuppföljning), processkvalitet (kvalitetsobservationer) och resultat kvalitet (kvalitetsuppföljning på individnivå). Modellen, som Stockholms stad har använt sedan 2019 har inte utvärderats sedan implementeringen och för att säkerställa den nya socialtjänstlagens krav om systematisk uppföljning är en genomlysning nödvändig.

- Nämnden ser ett behov av en genomlysning och utvärdering av äldreomsorgens uppföljningsmodell. Alla delar i modellen behöver ses över, revideras och uppdateras för att säkerställa tillräckliga förutsättningar för en likställig uppföljning av stadens verksamheter.
- Nämnden ser ett behov, kopplat till en genomlysning av äldreomsorgens uppföljningsmodell, av att se över den övriga systematiska uppföljningen av äldreomsorgens verksamheter och då specifikt där adekvat och likställig uppföljning saknas.

God och nära vård och omsorg

Det pågår ett förändringsarbete i staden inför omställningen till en god och nära vård och omsorg. Omställningen innebär att insatser ska ges närmare individen med utgångspunkt i ett hälsofrämjande och personcentrerat förhållningssätt samt utifrån individens förutsättningar och behov baserat på deras aktuella livssituation. För den som har behov av insatser från både kommun och region är en fungerande samverkan avgörande.

Kommunerna i Stockholms län och Region Stockholm har antagit en gemensam handlingsplan för god och nära vård och omsorg. Planen gäller till och med år 2030 och utgör grunden för den stadsgemensamma handlingsplan som antogs i början av år 2024. Där anges fyra fokusområden som har betydelse för omställningen: personcentrering, hälsofrämjande och förebyggande, samordnad och jämlik och resurseffektiv.

En av framgångsfaktorerna för omställningen är samverkan. Det handlar om samverkan mellan kommuner och regioner för personer med behov av sammanhållna insatser och stärkt intern samverkan mellan nämnder, verksamheter och enheter är av vikt. En väl fungerande, sammanhållen samverkan kräver resurser och innebär ökade kostnader. Statliga medel tilldelas kommunerna men dessa är kortsiktiga och osäkra.

Ytterligare framgångsfaktorer för omställningen är ny teknik och satsning på utveckling av egenvård samt utvecklingen av digitala tjänster, digital kompetens och nya arbetssätt kopplat till de äldres behov. Även utveckling av hälsofrämjande och förebyggande insatser i samverkan där den äldre själv är delaktig är väsentligt för såväl omställningen till en god och nära vård och omsorg som till en ny socialtjänst.

- I den länsgemensamma överenskommelse som reglerar samverkan mellan kommuner och regioner anges två funktioner som har stor betydelse för den lokala samverkan:

kommunsamordnare (KSA) och geografiskt samordnande vårdcentral (GSA). Funktionen KSA har hittills finansierats via årliga statsbidrag men för att samverkan ska kunna utvecklas i ett mer långsiktigt perspektiv ser nämnden ett behov av en mer långsiktig finansiering.

- Nämnden ser ett behov av att staden tar ett samlat grepp kring arbetet med psykisk hälsa och suicidprevention utifrån den nya nationella strategin.
- Nämnden ser även ett behov av att få ett uttalat uppdrag kring utvecklandet av ett strukturerat och hållbart samarbete med regionen kring förebyggande och hälsofrämjande insatser.

Kompetensförsörjning

För att socialtjänsten ska vara hållbar på lång sikt måste personal- och kompetensförsörjning prioriteras. Staden behöver förbereda sig för kommande utmaningar gällande att rekrytera nya medarbetare till äldreomsorgen. Insatser i samverkan med stadsdelsnämnderna och kommunstyrelsen behöver intensifieras för att trygga framtidens kompetensförsörjning.

Biståndshandläggarens uppdrag kommer att förändras i och med förändrade behov hos äldre och den nya socialtjänstlagen. Befintliga arbetssätt behöver utvecklas och förbättras samtidigt som det sociala arbetet behöver stärkas. Ett nära och stödjande ledarskap är viktigt för att biståndshandläggarna ska kunna hantera de ibland svåra och hotfulla situationer som de ställs inför. Arbetsmiljöfrågorna är fortsatt ett prioriterat område för att rekrytera och behålla personal.

Omställningen till god och nära vård och omsorg påverkar i hög grad legitimerad personal därför behövs särskilda kompetensutvecklingsinsatser för dessa grupper. Fortbildning i nya arbetssätt och tekniker inom hälso- och sjukvårdsinsatser är nödvändigt för att verksamheterna ska kunna följa kunskapsutvecklingen och för att medarbetare ska kunna genomföra sina arbetsuppgifter på ett patientsäkert sätt.

Äldreomsorgens verksamheter behöver förbereda sig på höjda krav för nivån på svenska. Det innebär kartläggningsarbete och planering för kompetenshöjande åtgärder. Även det arbetsplatsnära lärandet behöver utvecklas tillsammans med arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna. Nämnden kommer att få ytterligare bidrag att administrera (språklyftet) samtidigt som statsbidraget äldreomsorgslyftet fortsätter till och med 2026.

- Nämnden ser ett behov av ett gemensamt uppdrag för att i samverkan med arbetsmarknadsnämnden, utbildningsnämnden, stadsdelsnämnderna och kommunstyrelsen intensifiera arbetet med att möta framtidens behov av kompetensförsörjning. En gemensam strategi för äldreomsorgens kompetensförsörjning behöver tas fram med en tydlig målbild för arbetet för att säkra framtidens kompetensförsörjning samt en beskrivning av respektive organisations ansvar i processen.
- Nämnden ser även ett behov av fortbildning i nya arbetssätt och tekniker med fokus på den legitimerade personalens kompetens.
- Nämnden ser även ett behov av att införa funktionsbeskrivning som beskriver grunduppdraget för olika ombudsroller i utförarverksamheter som exempelvis hygienombud och aktivitetsombud. I samband med införandet av funktionsbeskrivning

är det viktigt att chefer får kompetenshöjande insatser i hur och vad det innebär att leda via ombud.

Arbetsledning på jourtid

Under en längre tid har äldre nämnden ansvarat för arbetsledningen på icke kontorstid/jourtid för 20 kranskommuner. Den 31 december 2023 avslutades avtalen med fyra kranskommuner som ligger utanför Stockholms län. Nämnden arbetsleder idag 16 kranskommuner på jourtid där berörda kranskommuner har ett avtal med nämnden. Nämnden har för avsikt att säga upp resterande avtal under en två-årsperiod. Anledningen är ställda krav utifrån arbetsmiljölagen.

Arbetsmiljölagen, AML, reglerar arbetsmiljöansvar och begränsar detta utifrån arbetsgivaransvar. Utifrån arbetsmiljölagen är det inte möjligt att utföra arbetsledning och ta beslut om arbetsmiljö för annan arbetsgivares räkning. Att utföra arbetsledning åt kranskommunerna är ett problem då det bryter mot AML. Avveckling har redan påbörjats och planeras att genomföras i flera steg där avtalen med fem kranskommuner kommer avslutas den 31 december 2025. Resterande elva kranskommuner kommer avvecklas den 31 december 2026. Avvecklingen av kranskommuner kommer innebära förlorade intäkter 2026 samt ytterligare minskade intäkter 2027. De effektivisering som är möjlig i form av minskad personalbemanning är ej tillräcklig för att täcka de minskade intäkterna.

Förutom arbetsledning till kranskommuner så arbetsleder äldre nämnden omsorgspersonal inom stadens äldreomsorg och inom LSS verksamhet på kvällar, helger och nätter när akut behov uppstår, dessa ärenden har ökat det senaste året. Av de cirka 1700 arbetsledningsärenden som hanterades 2024 var 45 procent riktad till LSS verksamhet och 55 procent till äldreomsorg. Hur arbetsledning ska organiseras på jourtid framöver behöver utredas och organisationen, finansieringen och ansvarsfördelningen framåt behöver tydliggöras.

- Nämnden ser ett behov av att fortsätta avvecklandet av arbetsledningen till kranskommuner.
- Nämnden ser ett behov av att utreda och tydliggöra hur arbetsledning på jourtid ska organiseras i staden framöver gällande organisationen, finansieringen och ansvarsfördelningen.

Bostäder för äldre

Staden står inför en omfattande utbyggnad av bostäder för äldre för att möta den demografiska utvecklingen. Samtidigt står flera särskilda boenden inför totalrenoveringar som kräver evakuering av de boende. Fastigheterna som berörs innehåller vård- och omsorgsboenden, servicehus och seniorbostäder. Renovering och evakuering kommer att påverka tillgången på platser i vård- och omsorgsboende eftersom evakueringarna sammanfaller med prognostiserat ökat omsorgsbehov och utbyggnad av äldreomsorgen. Det innebär en utmaning på både kort och lång sikt att möta efterfrågan av platser på vård- och omsorgsboenden. I och med de stora investeringar staden står inför är det viktigt att nybyggnation och ombyggnation planeras och genomförs i rätt tid och omfattning samt att möjliga nyskapande boendebalterniv så som delningsboende för äldre ses över för att långsiktigt kunna möta de behov som finns i målgruppen och ambitionen av förlängt kvarboende.

- Nämnden ser ett behov av att utveckla och stärka befintliga informationssatsningar till äldre om vikten att planera sitt boende.

Antalet personer som skyndsamt behöver ett särskilt boende har ökat och enligt den senaste äldreomsorgsprognosen beräknas behovet av särskilt boende vara betydligt större än vad som redovisats i tidigare prognoser. Enligt tidigare äldreboendeplaner ska det byggas 36 nya vård- och omsorgsboenden fram till år 2040 men i och med den nu uppskrivna prognosen behöver planeringen justeras.

- Nämnden ser ett behov av att utreda möjligheten att låta bostadsanpassningar få finnas kvar när en boende lämnar bostaden och införliva dessa bostäder i seniorbostadsbeståndet. Detta i syfte att skapa ett större och mer varierat utbud av ekonomiskt överkomliga seniorbostäder för att öka förutsättningarna för kvarboende.

För att kunna möta befintliga och kommande behov behöver hela staden arbeta gemensamt i detta med samma mål och riktning. Samarbetet mellan stadsdelsnämnderna, Micasa fastigheter, stadens övriga fastighetsbolag, kommunstyrelsen, stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden är avgörande. Äldrenämnden har en viktig planerande och sammanhållande roll i detta. Äldrenämnden avvaktar att stadsledningskontoret färdigställer budgetuppgdraget om översyn av äldreboendeplaneringens struktur.

Kö och förmedling av bostäder för äldre

Stockholms stad har historiskt sett haft god tillgång till bostäder för äldre och därför kunnat erbjuda den enskilde ett generöst valfrihetssystem när det gäller vård- och omsorgsboenden och servicehus. De senaste åren visar trenden att behovet av vård och omsorgsboende har ökat mer än tillgång till lediga lägenheter. Även behovet av skyndsamma erbjudande om plats på vård- och omsorgsboende, efter sjukhusvistelse eller vistelse på korttidsvård, har ökat. Till det kommer planerade evakueringar av boende inför totalrenoveringar av vård- och omsorgsboenden vilket ställer nya krav på den centrala köhanteringen utifrån resurser och komplexitet i att förmedla platser.

Dagens valfrihet och tillämpningsanvisningar för köhanteringssystem inom särskilt boende för äldre behöver ses över. Nuvarande tillämpningsanvisningar medger att den som tackat ja till en lägenhet på vård- och omsorgsboende har möjligheten att stå kvar i kö till upp till tre olika vård- och omsorgsboenden. Statistiken visar att cirka 60 procent av de cirka 900 personer som står i kö till vård- och omsorgsboende redan bor på ett annat vård- och omsorgsboende. Det innebär att erbjudande av lediga lägenheter erbjuds någon som redan bor på ett vård- och omsorgsboende. Dessa erbjudanden resulterar ofta i att den enskilde tackar nej till erbjudandet efter 3 dagars betänketid. Det påverkar kötid för de som väntar på att få flytta från ordinärt boende till vård- och omsorgsboende. Det riskerar även minskad belägningsgrad för vård- och omsorgsboendet när befintliga platser står tomma tills någon tackar ja till lägenheten. Under tiden lägenheten står tom går vård- och omsorgsboendet miste om ersättningen och hyresintäkterna vilka utgör en grundförutsättning för att verksamheten ska kunna ha ekonomin i balans. För att möta framtida behov av boende behöver befintliga platser nyttjas effektivt.

För att stödja prognostisering av framtida boendeplanering i staden behöver förutsättningarna

för att följa upp tillgång och efterfrågan av lägenheter på vård- och omsorgsboende, servicehus och korttidsvårdsplatser förbättras. Digitalt systemstöd saknas idag för hantering och förmedling av platser inom korttidsvård. De digitala system som finns för hantering och förmedling av platser till vård- och omsorgsboende och servicehus behöver utvecklas. Utredningar som tidigare år har genomförts visar att detta systemstöd bäst utvecklas inom ramen för dagens sociala system. Utveckling av denna funktionalitet behöver prioriteras.

- Nämnden ser ett behov av att se över och revidera tillämpningsanvisningar för köhantering för att bättre kunna möta kraven på hög belägningsgrad och effektiv köhantering.
- Nämnden ser ett behov av att införa digitalt systemstöd för hantering av platser (resurshantering) för att kunna erbjuda bättre prognoser och analyser samt en effektivare köhantering.

Gemensam kraftsamling för samverkan i digitaliseringsfrågor

Allt fler äldre kommer att behöva stöd från äldreomsorgen framöver, för att frigöra tid för vård och omsorg behöver nya arbetssätt som stöds av effektiva verksamhetssystem, välfärdstekniska lösningar och AI utvecklas. Det pågår flera nationella uppdrag för att driva på utvecklingen med stöd av AI, vilket kan bidra till äldreomsorgens och socialtjänstens utveckling genom till exempel minskad administration som i sin tur kan frigöra tid för vård och omsorg.

Äldrenämnden ska leda och samordna digitaliseringsutvecklingen i enlighet med den framtagna digitaliseringsplanen och stödja stadsdelsnämnderna i deras utvecklingsarbete med digitalisering inom äldreomsorgen. Framtagande av en ny version av äldreomsorgens digitaliseringsplan kommer pausas under 2026 för att takta in i nödvändiga strategier och planer för socialtjänstens och äldreomsorgens digitaliseringsutveckling på helheten.

Inom ramen för den nya samverkansstrukturen för en sammanhållen digitaliseringsutveckling med gemensamma lösningar har äldrenämnden tillsammans med socialnämnden identifierat följande digitala samverkansområden där nämnderna gynnas av en gemensam verksamhetsutveckling för stadens äldreomsorg och socialtjänst:

- Myndighetsutövning, utförardokumentation och administration (exempelvis Sociala system).
- Välfärdsteknik (exempelvis larm & lås, projekt Lisbet).
- Digitalt stöd, tjänster och kommunikation (exempelvis behov utifrån ny socialtjänstlag).
- Data, statistik och analys.
- Digitala bastjänster och säker kommunikation (exempelvis SKR handslaget).

Långsiktigt hållbara rutiner och strukturer för samverkan behöver byggas parallellt med att nya tjänster och lösningar utvecklas till nytta för individer och verksamhet. Strategiskt viktig kompetens ska finnas internt inom staden och spetskompetenser för att driva digitalisering ska kunna samordnas inom ramen för socialtjänstens och äldreomsorgens digitaliseringsutveckling. Genom att samordna administrativa rutiner och testa digitala lösningar i mindre skala innan de införs i alla stadsdelsnämnder kan kostnadskontroll uppnås.

Kraftsamlingen minskar dubbelarbete och parallella initiativ, medan transparens och målstyrning ökar. Nämnden ser att kraftsamlingen kommer innebära ett ökat åtagande och en omställningskostnad inom facknämnderna men också inom stadsdelsnämnderna.

- Nämnden ser ett behov av att tillsammans med socialnämnden löpande utöka med ny kompetens under planperioden för att kunna driva digitaliseringsutvecklingen tillsammans med stadsdelsnämndernas socialtjänst och äldreomsorg. Utökningen uppskattas till mellan två och fyra tjänster per år, med det största behovet i början av perioden.

Utöver utökning av tjänster behöver det finnas medel för gemensamma pilotprojekt, breddinföranden och efterföljande förvaltning, liksom medel som ger förutsättning för att etablera gemensamma arbetsverktyg. Omställningar kan också komma att behövas inom stadsdelsnämnderna för att säkra en god kapacitet för att utveckla sina verksamheter med hjälp av den digitalisering som drivs gemensamt.

Kraftsamlingen för socialtjänstens och äldreomsorgens digitalisering är ett långsiktigt utvecklingsarbete som kommer innebära ökade kostnader för fackförvaltningarna initialt och där effekten av kommande utvecklingen kommer ske i verksamheterna som berörs. De ökade kostnaderna bör ses i relation till förbättrad arbetsmiljö inom äldreomsorgen och socialtjänsten, enklare kontaktvägar och en kunskapsbaserad äldreomsorg och socialtjänst som möter stockholmarna med rätt insatser. De redan avsatta utvecklingsmedlen för Sociala system bör breddas och användas på helheten.

Nyckelfri hemtjänst och central förvaltning av införd välfärdsteknik

Med välfärdsteknik omfattas larm och andra tekniska lösningar som bidrar till ökad trygghet för stadens äldre. Äldrenämnden har sedan tidigare infört och ansvarar nu för den centrala förvaltningen av trygghetslarm i ordinärt boende och nyckelfri hemtjänst. Äldrenämnden har även ansvaret för att förvalta flera centrala digitala systemstöd bland annat larmplattformen UMO som används inom stadens larmmottagning.

För närvarande finns cirka 20 000 nyckelfria lås monterade i staden. Det har visat sig att fler av stadens äldre erhåller nyckelfri hemtjänst än vad som inledningsvis prognostiserades. I kombination med fler kunder och att nya avtal har tecknats med prisjustering har förvaltningsorganisation av nyckelfria lås ökat i kostnad mer än vad som tidigare beräknats.

Allt fler äldre ansöker om trygghetslarm i ordinärt boende och vill ta del av nyckelfri hemtjänst vilket innebär behov av större inköp underhåll av hårdvara i form av trygghetslarm, larmknappar och låstillbehör. Det innebär en ökad handläggning, funktionsövervakning och fler service- och supportärenden samt fler larmanrop att besvara och förmedla.

Arbetet med att framtidssäkra tekniken och hårdvaran fortsätter. Alla trygghetslarm måste från slutet av år 2027 klara av 4G nätet då 2G nätet stänger ner. Utbytet påbörjades redan 2022 och planeras att kunna slutföras senast 2026.

Larmplattformen som stödjer larmmottagningen kommer behöva uppgraderas 2026. Arbetet med att säkerställa att alla trygghetslarm i ordinärt boende klarar att gå upp mot 4G nätet innan 2G nätet släcks ner år 2027 behöver fortsätta.

- Nämnden ser ett behov av att erhålla ekonomiska förutsättningar för att framtidssäkra och utveckla drift, hantering och service gällande trygghetslarm och digitala lås i ordinärt boende baserat på ökad befolkningsutveckling.
- Nämnden ser ett behov av att utreda hur den centrala förvaltningen och stadsövergripande hanteringen av välfärdsteknik bäst kan finansieras i samverkan med kommunstyrelsen.

Projekt Lisbet – Larm i särskilda boenden i egen regi och entreprenad

Ett av nämndens uppdrag är att samordna digitaliseringsutvecklingen inom äldreomsorgen är att etablera en central hantering av trygghetslarm även för särskilda boenden. I uppdraget ingår att:

- Bistå i upphandling av gemensam teknisk lösning genom avrop från Adda kommande ramavtal "Digital trygghetstjänst för gruppboenden".
- Genomföra pilotimplementering.
- Etablera en stödfunktion för att initialt stötta stadsdelsnämnderna i användandet, driften och förvaltningen av befintliga lösningar till dess att de kan övergå in i den gemensamma lösningen.
- Arbeta fram en finansieringsmodell för hur den gemensamma lösningen och centrala hanteringen ska finansieras framöver.

Målet är en stadsövergripande komplett lösning för trygghetsskapande teknik i särskilda boenden. Uppdraget äldreomsorgen har i att samordna och driva digital utveckling inom äldreomsorgen kommer att få påverkan på det stadsövergripande operativa uppdraget de kommande åren.

Hur den centrala förvaltningen och stadsövergripande hanteringen ska finansieras framöver behöver utredas.

- Nämnden ser ett behov av att etablera stödfunktion för befintliga interna larm vid särskilda boende och förbereda arbetet med att standardisera och centralisera hanteringen av en stadsgemensam lösning för larm på särskilda boenden.

Verksamhetsnära förvaltning av Sociala system

Sociala system är en del av den gemensamma kraftsamlingen för samverkan i digitaliseringsfrågor och är ett övergripande samlingsnamn för alla system som stödjer stadens verksamheter inom socialtjänst, äldreomsorg och kommunal hälso- och sjukvård. Inom Sociala system finns stöd för beslut, dokumentation och uppföljning och dessa utgör ryggraden i stadens systemstöd för socialtjänst, äldreomsorg och den kommunala hälso- och sjukvården. Dessa system används av flera facknämnder, stadsdelsnämnder och myndigheter. Sociala system kräver ett utökat strukturerat samarbete där facknämnder och stadsdelsnämnder gemensamt tillgodoser behovet av tjänster och verksamhetsstöd.

Pågående utveckling i Sociala system drivs enligt beslutad objektplan och framtagna färdplan men har behov av att förstärkas med resurser till stadsdelsnämnder för samverkan och att säkerställa korrekta satsningar mot målet om en effektiv socialtjänst och digital huvudakt.

För att Sociala system ska kunna möta stadens behov och nödvändig förändringstakt inom

äldreomsorgen och socialtjänstens inleddes en teknisk förflyttning till ny teknisk plattform 2023. Arbetet med detta pågår och hösten 2024 produktionsattes den första delen av den nya plattformen. Uppdraget beräknas pågå till och med 2027. Införandet av ny teknisk plattform för Sociala system kräver resurser och utökad samverkan med stadsdelsnämnderna i både utvecklingsprocessen och införandet, för att säkerställa att efterfrågade effekter uppnås. Den nya plattformen är en förutsättning för att kunna möta behoven av utveckling framåt.

Projekt NU

De nuvarande utförarsystemen är omoderna, dyra att underhålla och en del av systemavtalen går ut 2026. Därför finns det ett behov att ersätta nuvarande utförarsystem.

Äldrenämnden har fått i uppdrag att utifrån verksamhetens behov upphandla och införa systemstöd för utförarverksamheterna inom socialtjänst, äldreomsorg och kommunal hälso- och sjukvård. Upphandling och införande av nytt utförarsystem genomförs som ett projekt inom förvaltningsorganisationen för sociala system. De system som ska ersättas är ParaGå, ParaGå-Web, SchemOS, VODOK, ParaSoL, ParaDifo och Platina.

Projekt NU startade år 2023 med en förstudie och efter beslut i äldrenämnden annonserades upphandlingen samma år. Tilldelningsbeslut fattades under år 2024, men överprövades. Under 2025 har Projekt NU påbörjat en ny upphandling.

Under år 2026 planerar projektet att påbörja det successiva införandet av det nya utförarsystemet hos berörda nämnder. Införandet kommer att pågå även under år 2027. Därefter ska det nya systemet övergå i förvaltning och de gamla systemen avvecklas vilket planeras till 2027-2028. Det innebär att en del av de gamla systemavtalen har gått ut innan det nya systemet är i drift, vilket behöver hanteras av förvaltningsorganisationen för Sociala system. Den nya socialtjänstlagen och teknisk förflyttning till ny plattform samt driftsättningen av nytt utförarsystem sker parallellt och har beroenden till varandra.

Även om finansieringen av Projekt NU är garanterad för hela perioden, kommer det under år 2026 fortsatt att vara en utmaning att säkra rätt resurser i rätt tid. Redan nu finns ett stort behov av att etablera bra samarbeten med utförarverksamheterna lokalt. Detta arbete behöver intensifieras under år 2026 för att Projekt NU ska kunna ge införandestöd till samtliga nämnder i samband med utrollningen. Det kommer också under 2026-2027 att krävas lokala resurser för att införa det nya utförarsystemet till exempel superanvändare för utbildning. Under 2027 kommer det att krävas resurser och samarbete med objekt Sociala system för förvaltningsetablering, releasehantering och avveckling av de befintliga utförarsystemen.

Informationssäkerhet och dataskydd

NIS2-direktivet syftar till att uppnå en hög gemensam nivå på säkerhet i nätverk och informationssystem inom EU. Detta genom att ställa tydligare krav på riskanalyser och säkerhetsåtgärder inom hela EU. Detta inkluderar en tydlig plan för att hantera nätverks- och systemhot samt en betoning på beredskapsfrågor. NIS2 direktivet kommer införas i Sverige genom en ny lag, cybersäkerhetslagen.

Äldrenämnden fortsätter sitt arbete med informationssäkerhet och dataskydd genom att utveckla hållbara rutiner för att stärka digital säkerhet. Det innefattar hantering av personuppgifter, incidentrapportering, och följsamhet till kommande direktiv som NIS2 och

den nya socialtjänstlagen. För att uppnå dessa mål behöver Äldrenämnden säkerställa tillgång till resurser över tid. Dessa resurser är nödvändiga för att kontinuerligt förbättra och uppdatera rutiner och säkerhetsåtgärder.

Kommunikation

Med verksamhetsansvar följer kommunikationsansvar. Förmågan att kommunicera den egna verksamheten och att möta interna och externa målgrupper är därför en kärnverksamhet.

Stockholms stads äldreomsorg är inne i en omfattande omställningsperiod med framtidens socialtjänst, god och nära vård och omsorg, nyinvesteringar i stadens sociala system, socialtjänstens och äldreomsorgens digitalisering och boende för äldre. Tillsammans med ökade krav på tillgänglighet, stöd i att genomföra förändringsarbete och införa nya arbetssätt i äldreomsorgens alla led samt att enskilda äldre och deras anhöriga enkelt och tillgängligt ska få underlag för att fatta välinformerade beslut förutsätter en aktiv kommunikation från stadens sida. Efterfrågan på såväl intern som extern kommunikation bland annat utifrån ny socialtjänstlag, god och nära vård och omsorg, initiativ för socialtjänstens och äldreomsorgens digitalisering samt utveckling av sociala system fortsätter att öka samtidigt som användandet av konsulttjänster ska hållas på en motiverbar nivå.

Beredskap

Staden arbetar idag strukturerat med att höja verksamheternas möjlighet att verka under höjd beredskap och krig. Ambitionerna har succesivt höjts och kommer med största sannolikhet att höjas ytterligare under de kommande åren utifrån de nu remitterade förslagen i SOU 2024:65 ”Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig”.

De ökade ambitionerna ställer också ökade krav på stadens ledning och styrning av beredskapsfrågorna, inte minst då behoven nu snabbt skiftar från utredning till investering och anskaffning. Sektorsorganisationen för civil beredskap behöver kompletteras med tydlighet kring finansiering och tydliga prioriteringar för att beredskapshöjande investeringar ska genomföras.

Utöver grundläggande behov som värme, vatten, mat och el har behovet av personalförstärkningar blivit tydligare, inte minst inom hemtjänsten. Under perioden väntas ny lagstiftning om personalförsörjning vilket kan innebära utökad civilplikt som utöver andra områden också omfattar äldreomsorgen. Behoven kommer dock att vara stora varför nämnden samtidigt ser ett behov av att väcka arbetet om förberedd samverkan med frivilliga resurser som kan stärka den ordinarie personalen också under fredstida kriser exempelvis värmebölja eller elavbrott.

Att rätt kunna tolka och ta till sig korrekt information kan vara avgörande för att hantera en krissituation men också i andra sammanhang, exempelvis vid allmänna val. Även om målgruppen över 65 år sannolikt förlitar sig på information via radio och tv så ökar andelen som också använder sociala medier och hämtar information från andra källor än de traditionella. Att öka kunskapen till stockholmarna om varifrån man hämtar tillförlitlig och uppdaterad information är därför av vikt och något som ska beaktas i bland annat kommunikationsinsatser om hemberedskap.

- Nämnden ser ett behov av att utveckla styrnings- och finansieringsmodellen för att

utveckla stadens och äldreomsorgens beredskap exempelvis för installation och drift av reservkraft, vattenrening och tillagningsmöjligheter för de invånare som inte själva kan tillgodose sina behov.

- Nämnden ser ett behov av att förbereda samverkan med frivilliga krafter i syfte att förstärka ordinarie personal.

Brandprevention

Nämnden samverkar sedan flera år tillbaka med Storstockholms brandförsvär med att förebygga bränder hos riskutsatta. Bland annat har nämnden tagit fram informationsmaterial om hur man kan förebygga bränder i sitt hem samt stödmaterial till hemtjänsten. I takt med att befolkningen blir allt äldre så ökar även andelen särskilt riskutsatta för bränder. Många har ett grundskydd i sin bostad men det förutsätter att den enskilde ska ha bra syn och hörsel. Nämnden ser ett behov av att i fortsatt samverkan med Stockholms brandförsvär höja stadens förmåga i arbetet med att förebygga bränder hos riskutsatta och en del i det arbetet kan vara att staden kan ge råd och stöd i enskildas hem samt att kunna erbjuda olika typer av hjälpmedel i hemmet.

- Nämnden ser ett behov av att utreda vilka typer av hjälpsatser som ska kunna erbjudas personer som är riskutsatta och vad det innebär i ansvar och kostnader.
- Nämnden ser ett behov av att utreda möjligheten att den som är riskutsatt ska kunna koppla brandvarnare till trygghetslarmen och vad det innebär i ansvar och kostnader.
- Nämnden ser ett behov av att det finns särskilt kunskapsstöd och vägledning i hemmet hos personer med riskbeteende. Ett stöd som yrkesgrupper inom beställarenheter och hemtjänst ska kunna avropa. Detta kommer att innebära en kostnad för nämnden.

Brott mot äldre

Att stadens äldre ska känna sig trygga är en angelägen fråga och en del i arbetet att motverka brott mot äldre. Information och kunskap om hur den enskilde kan skydda sig mot olika typer av brott behöver utvecklas och vara inkluderande oavsett ålder. Benägenheten att anmäla brott och medverka i utredningar om vissa brott varierar.

Nämndens uppdrag är att samverka med stadsdelsförvaltningarna, brottsförebyggande råd och polisen för att förbygga och stoppa brott mot äldre.

- För att kunna stötta i arbetet med brott mot äldre på lokal nivå ser nämnden ett behov av att stärka samverkansstrukturerna avseende brott mot äldre och få uppdrag att delta i arbetet med den samverkansöverenskommelse som finns på stadsövergripande nivå.
- Nämnden ser ett behov av att i samverkan med polisen, utifrån den samverkansöverenskommelse som finns på stadsövergripande nivå, utreda hur anmälningsbenägenheten kan öka.

4 Sammanfattande ekonomisk analys

4.1 Drift

Äldrenämndens verksamhet är anslagsfinansierad. Budgeten för år 2025 uppgår till 254,0 mnkr netto, vilket är en ökning med 9,8 mnkr jämfört med budgeten för år 2024.

Budgeten för år 2025 innehåller ökningar om 12,3 mnkr jämfört med år 2024 enligt följande:

- Ökade kapitalkostnader för larm 0,3 mnkr.
- Kunskapsstyrning, socialtjänst 1,0 mnkr.
- Ökat stöd pensionärsorganisationer 1,0 mnkr.
- Stärkt kvalitetsutveckling dagverksamhet 2,0 mnkr.
- Stärkt verksamhet inspektörer 2,0 mnkr.
- Samordning arbetsskor 1,0 mnkr.
- Arbetsskor privata utförare 5,0 mnkr.

Budget 2025 innehåller även följande minskningar om 2,5 mnkr jämfört med år 2024:

- Nationellt kvalitetsregister -1,0 mnkr.
- Utvecklingsarbete för att höja kvaliteten i stadens boenden -1,5 mnkr.

Personalkostnader i form av avtalseffekter beräknas öka med cirka 2,5 mnkr för år 2025 under förutsättning att lönerörelsen ger 3,0 procent från och med april månad. För år 2026 och framåt är det svårt att beräkna effekten av kommande löneökningar.

För varje nytt år ska löneökningarna och uppräkningsar av avtal täckas genom att verksamheten effektiviseras. Inom äldrenämndens ansvarsområden finns det även delar som innebär ett nytt eller ett utökat ansvar och som därmed ger upphov till ökade kostnader, svåra att täcka inom befintlig ram. Några av de mer betydande områdena beskrivs nedan.

Nyckelfri hemtjänst

I verksamhetsplanen för 2025 äskade äldrenämnden 5,4 mnkr för förvaltningsorganisationen avseende nyckelfri hemtjänst. Även om detta äskande godkänns för 2025 kommer motsvarande medel behövas även för 2026 och kommande år för att tillgodose det framtida arbetet med nyckelfri hemtjänst. I den nuvarande budgeten för 2025 ingår 11,8 mnkr för förvaltningsorganisationen. De viktigaste anledningarna till att denna summa bör förstärkas med 5,4 mnkr är följande:

- En kostnad för driftsavtal om 1,7 mnkr per år har tillkommit sedan de ursprungliga beräkningarna togs fram.
- De senaste årens höga inflation har inneburit ett höjt prisindex och prisjusteringarna inom nyckelfri hemtjänst har varit långt över vad som inkluderades i de 11,8 mnkr.
- Då antalet larmkunder ökar är det fler av stadens brukare som får nyckelfri hemtjänst vilket innebär en högre kostnad för inköp och montering av larm än vad som tidigare beräknats.

Minskade intäkter för jourenheten

Äldreförvaltningens jourenhet ansvarar för myndighetsutövning och arbetsledning utanför kontorstid. Sedan många år tillbaka köper flera av länets kranskommuner tjänsten arbetsledning av jourenheten. För närvarande arbetsleder enheten 16 kranskommuner under jourtid. Arbetsledningen till kranskommunerna har diskuterats under senare år utifrån gällande lagstiftning och ett beslut har tagits om att avveckla detta då det inte är förenligt med nu gällande arbetsmiljölagstiftning. Avvecklingen planeras att ske i flera steg och får ekonomiska effekter för äldreförvaltningen i form av förlorade intäkter. Avtalen med fem av

de 16 kranskommunerna kommer att avslutas under 2025 och resterande elva avtal under 2026.

För att denna kostnadsminskning inte ska drabba övriga delar inom äldrenämnden föreslås att intäktskravet för äldrenämnden minskas med 2,2 mnkr 2026 och med ytterligare 4,5 mnkr för 2027. Förändringarna inom jourenheten beskrivs närmare under rubriken "Planeringsförutsättningar för nämndens verksamhetsområden", underrubrik, "Arbetsledning på jourtid".

Projekt Lisbet

Projekt Lisbet står för Larm i särskilda boenden i egen regi och entreprenad. Inom ramen för detta projekt har äldreförvaltningen under 2025 startat ett arbete för att standardisera och centralisera larm och larmhanteringen för särskilda boenden i staden. I äldreförvaltningens organisation ska en stödfunktion inrättas som kan stötta stadsdelsförvaltningarna i deras befintliga larmlösningar till dess att de kan gå över till den nya gemensamma lösningen för larm i vård- och omsorgsboenden. Denna stödfunktion är ett nytt åtagande för äldreförvaltningen och är kopplad till ökade kostnader.

För 2026 och 2027 uppskattas denna kostnad uppgå till 3,6 mnkr per år. Under 2027 kommer denna stödfunktion att övergå i en förvaltningsorganisation. I dagsläget är kostnaderna för detta så osäkra att förvaltningen återkommer om detta i treårsbudgeten för 2027-2029.

Projekt Lisbet beskrivs närmare under rubrik "Planeringsförutsättningar för nämndens verksamhetsområden", "Projekt Lisbet – Larm i särskilda boenden i egen regi och entreprenad".

Socialtjänstens och äldreomsorgens digitalisering – förslag på finansiering

I årsredovisningsärendet 2021 tilldelades kommunstyrelsen finansiering om 300 miljoner kronor för att säkerställa framtida behov av system och egenutvecklade applikationer i förvaltningsobjekt sociala system för 2022-2027. Kommunfullmäktige beslutade om fördelning av medlen i maj 2023 enligt nedan:

- 100 miljoner kronor till socialnämnden för att utveckla processer och systemstöd inom Sociala system för socialtjänsten och äldreomsorgen.
- 150 miljoner kronor till äldrenämnden för att upphandla och utveckla systemstöd för utförarverksamhet inom Sociala system för socialtjänsten, äldreomsorgen och den kommunala hälso- och sjukvården.
- 50 miljoner kronor till kommunstyrelsen för att genomföra tekniska förbättringar och lägga grunden för fortsatt stabilitet och säkerhet i stadens egenutvecklade Sociala system.

Kraftsamlingen för socialtjänstens och äldreomsorgens digitalisering kan till viss del hanteras med befintliga utvecklingsmedel, förutsatt att en del av de utvecklingsmedel som avsatts till socialnämnden för Sociala system, kan användas för insatser som gynnar socialtjänstens och äldreomsorgens digitalisering som helhet. Detta skulle avsevärt förbättra möjligheterna till ett helhetsperspektiv med stockholmarnas fokus, samtidigt som det fortsatt gynnar arbetet med Sociala system.

Utifrån ovan nämnda resonemang ser äldrenämnden följande behov:

- Att i enlighet med socialnämndens förslag förlänga perioden för utvecklingsmedlen till 2029 för att bättre kunna svara mot utvecklingsbehovet i Sociala system. De 100 mnkr som är avsatta bedöms inte kunna förbrukas under perioden, på grund av komplexitet avseende pågående projekt som innebär att olika beroenden i utvecklingen påverkar takten och förmågan hos alla inblandade intressenter. Behovet av att genomföra förändringar i Sociala system kvarstår dock och kommer att kräva fortsatta utvecklingsmedel.
- Att i enlighet med socialnämndens förslag successivt under perioden använda en del av medlen till att förstärka med kompetenser för arbetet med socialtjänstens och äldreomsorgens digitalisering i det bredare perspektivet genom att rekrytera kompetenser som initialt finansieras av utvecklingsmedlen för att sedan ingå i ordinarie budget.
- Att i enlighet med socialnämndens förslag att från 2026 få använda delar av utvecklingsmedlen till portföljens övriga digitaliseringsbehov som prioriterats av portföljstyrgruppen för socialtjänstens och äldreomsorgens digitalisering. Kostnaden uppskattas till cirka 10-15 miljoner årligen under planperioden.

Den långsiktiga finansieringen av kraftsamlingen kommer att utredas under 2025 och 2026. Bland annat behöver de tjänsteutrymmen där investering sker genom utvecklingsmedel planeras in långsiktigt så att finansiering är garanterad även efter att utvecklingsmedlen löpt ut. En långsiktigt hållbar finansieringsmodell behöver utformas som klargör hur olika finansieringskällor kan användas på ett klokt sätt, till exempel omställningsmedel för ny socialtjänstlag.

Utvecklingsarbetet är långsiktigt och kommer successivt innebära ökade kostnader för staden utifrån förvaltningskostnader avseende nya digitala funktioner. Det är dock viktigt att se dessa kostnader i relation till förbättrad arbetsmiljö inom socialtjänsten, enklare kontaktvägar och en kunskapsbaserad socialtjänst som möter klienter och brukare med rätt insatser.

Den nya socialtjänstlagen

Den nya socialtjänstlagen förväntas initialt medföra ökade kostnader. Det statsbidrag som fanns tillgängligt från och med 2024 förväntas inte täcka de ökade behov och faktiska kostnadsökningar som förvaltningen ser framöver. Detta eftersom det i första hand inte avser det omställningsarbete som äldreförvaltningen ansvarar för. För de delar som inte statsbidraget kan nyttjas för uppskattar förvaltningen att fyra nya tjänster, motsvarande 3,6 mnkr, bör tillkomma för att möta de ökade behoven.

Högre kostnader för att möta ökade behov inom äldreomsorgen

Den förändrade befolkningsstrukturen med allt fler äldre ger inte bara effekt på de insatser som beviljas inom äldreomsorgen utan påverkar även äldrenämndens uppdrag på flera sätt. Tre av de mest betydande är följande:

1. Boendeplaneringen.
2. Köhanteringen. (Stockholms trygghetsjour)
3. Kostnader för larm och digitala lås. (Stockholms trygghetsjour)

Äldrenämnden har samordningsansvaret för den stadsövergripande boendeplaneringen. Under de kommande åren står äldreomsorgen inför en omfattande utbyggnad av boenden för äldre för att kunna möta den demografiska utvecklingen. Samtidigt med denna utbyggnad står flera särskilda boenden inför totalrenoveringar, vilket kräver en evakuering av de boende. Denna förändring kommer att kräva utöka insatser från äldrenämnden under kommande år. Hur mycket mer som kommer att krävas i ökade resurser beror bland annat på vilket ansvar och roll som äldrenämnden kommer att ha i detta förändringsarbete.

Den förändrade befolkningsstrukturen ger även effekt på förvaltningens handläggningsenhet, organiserad under Stockholms trygghetsjour, som handhar köer till bland annat vård- och omsorgsboenden. Vid en brist på platser kan inte de val som den äldre gör alltid tillgodoses. Då krävs en större arbetsinsats för att hitta en fungerande lösning för den äldre. Detta gör att den bemanning som finns idag kommer att behöva förstärkas under kommande år.

När antalet äldre ökar i staden så ökar också behovet av larm i hemmet. Det är inte bara kostnaden för själva larmet som ökar utan även handläggning, installation och service av larm. När antalet personer med hemtjänst ökar så ökar också behovet av digitala lås som ska köpas in och installeras.

För att kunna anpassa äldrenämndens verksamhet till dessa nya behov vore det lämpligt att knyta äldrenämndens budget till förändringar i befolkningsstrukturen på samma sätt som görs för verksamhetsområdet äldreomsorg i resursfördelningen för stadsdelsnämnderna. Som exempel så tilldelas stadsdelsnämnderna preliminärt 316,4 mnkr för 2026 för att möta ökade behov inom äldreomsorgen på grund av förändringar i åldersstrukturen. Detta är en höjning av budgeten för äldreomsorg med 3,02 procent. En motsvarande höjning för äldrenämnden skulle ge cirka 7,7 mnkr per år under de kommande åren. Detta är en ökning som skulle ge nämnden ökade förutsättningar för att möta de ökade behov som nämnden står inför under kommande år.

4.2 Investeringar

Under 2026 kommer arbetet med att installera digitala trygghetslarm som ska vara kompatibla med 4G-mobilnät att slutföras. Detta kommer vara slutpunkten i ett större arbete där äldreförvaltningen har bytt ut nästan 15 000 digitala trygghetslarm. För detta arbete tilldelades äldrenämnden 4,0 mnkr för 2024 utöver den ordinarie budgeten för investeringar om 3,8 mnkr.

Äldrenämndens investeringsbudget för 2025 är 3,8 mnkr och består av inköp av trygghetslarm om 3,6 mnkr och investeringar i lokaler om 0,2 mnkr. I och med att merparten av anpassningen till 4G-nätet beräknas vara klart 2025 finns det 2026 i första hand behov av kontinuerliga utbyten av trasiga och borttappade larm samt en viss volymökning bland brukare av trygghetslarm. Den budget som förvaltningen har för 2025 bedöms därmed vara tillräcklig även för 2026.

4.3 Verksamhetsprojekt

Projekt NU startade år 2023 med en förstudie och efter beslut i äldrenämnden annonserades

upphandlingen samma år. Tilldelningsbeslut fattades under år 2024, men överprövades varvid tilldelningsbeslutet drogs tillbaka och upphandlingen avbröts. Under 2025 har Projekt NU påbörjat en ny upphandling.

Under år 2026 planerar projektet att påbörja det successiva införandet av det nya utförarsystemet hos berörda nämnder. Införandet kommer att pågå även under år 2027. Därefter ska det nya systemet övergå i förvaltning och de gamla systemen avvecklas vilket planeras till 2027-2028.

Nu-projektet beskrivs under rubrik "Planeringsförutsättningar för nämndens verksamhetsområden", underrubrik "Projekt NU".

5 Lokalförsörjningsplan

5.1 Sammanfattning

Lokalförsörjningsplanen är ett styrdokument för respektive nämnds lokalplanering där nämndens kort- och långsiktiga lokalbehov och planerade lokalförändringar presenteras. Nämndernas lokalförsörjningsplaner aggregeras till stadens övergripande lokalresursplan som årligen föreläggs kommunstyrelsen.

Till och med februari 2023 hyrde äldrenämnden lokaler för myndighetsutövning och administrativ verksamhet i Söderhallarna vid Medborgarplatsen och i Farsta Centrum. Från och med februari 2023 hyr nämnden en gemensam stadsintern lokal i Älvsjö. Denna lokal delas med Kulturnämnden och Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd. De totala ytorna i dessa lokaler uppgår till 2 320 kvadratmeter fördelat på kontor, förråd och garage till en årskostnad för 2025 om 8166 tkr. Förvaltningen planerar inte att hyra några nya lokaler under planperioden 2026-2028.

5.2 Planeringsförutsättningar

Efter att äldrenämnden i februari 2023 lämnade lokalerna i Farsta respektive på Medborgarplatsen för att flytta till gemensamma lokaler i Älvsjö finns inga planer på att hyra andra lokaler.

5.3 Bedömd hyreskostnadsutveckling

Äldrenämndens hyreskostnader uppgår för år 2025 uppskattas till 8,2 mnkr (år 2024 8,1 mnkr).

Utvecklingen av hyreskostnader framöver är beroende av två delar: Dels kommer kostnaderna att minska med drygt 100 tkr per år för att de lokalanpassningar som gjordes inför övertagande av lokalerna skrivs av. Men hyran kommer även att höjas med en procentsats per år beräknat på den aktuella internräntan i staden. Nettoeffekten av dessa två justeringar är att hyreskostnaden för äldreförvaltningen kommer att öka med cirka 200 tkr per år.

Denna höjning av hyreskostnaden kommer äldrenämnden att finansiera inom befintlig ram.

5.4 Lokalplanering - ej pedagogisk verksamhet

5.4.1 Nuläge 31 januari 2025

Äldrenämndens gemensamma lokaler i Älvsjö bedöms vara ändamålsenliga för nämndens personalstyrka och inga förändringar planeras.

5.4.2 Behov och planering av lokaler för år 2026-2033 (första planeringsperioden)

Inga lokalförändringar planeras idag för perioden 2026-2033.

5.4.3 Behov och planering för lokaler år 2034-2045 (andra planeringsperioden)

Inga lokalförändringar planeras idag för perioden 2034-2045.

6 Övriga redovisningar

Demokrati

Staden ska inte bara ha stockholmarna i fokus, staden ska även ha deras fokus. Något som kräver lyhördhet och en aktiv dialog med målgrupperna. De stora omställningsuppdragen framtidens socialtjänst, god och nära vård och omsorg samt socialtjänstens och äldreomsorgens digitalisering ställer krav på lyhördhet från såväl interna som externa målgrupper. Nämnden avser utveckla sin dialog inom ramen för bland annat dessa uppdrag. Nämnden ser även ett behov av att skaffa mer kunskap om vad äldre har för önskemål och tankar gällande framförallt framtida boende, både särskilda boenden, seniorboenden och andra boendeformer.

Exempel på åtgärder för att få kunskap om behov och önskemål:

- För ett överskridande kunskapsutbyte avseende boende för äldre och för att det som kommer fram ska tas tillvara är det av vikt att dialogerna sker i samverkan med exempelvis fastighetsbolag, exploateringskontoret och stadsbyggnadskontoret i staden.
- Ökad samverkan med stadsdelsnämnder.
- Nätverk internt inom förvaltningen med de verksamheter och medarbetare som har direkt kontakt med medborgarna.